

89.50
134.25
90.25
109.75
95.25
98.50
97.25
97.25
97.50
97.00
94.—
97.—
118.—
107.25
76.75
77.75
93.75
129.75
812.—
221.50
298.—
—
5.55
9.52
58.70

Szerkesztői iroda:
Piaeczor, Kapeller-ház
hová
a lap szellemi részét illető közle-
mények küldendők.
Kiadó hivatal:
POLJÁK MÓR KÖNYVNYOMDÁJA.
hová a hirdetések s előfizetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adatnak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelen minden vasár-
napon egy nagy íven.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK
Helyben házhoz hordva, vagy
vidékre postán küldve:
Egész évre 4 frt.
Fél 2 „
Negyed 1 „

HIRDETMÉNYEK DÍJA:
3 hasábos petit sorúrt, vagy ennek
helyéért 5 kr. Bélyegdíj külön 30 kr.
Nyiltér sora 15 kr.

Korsama diener!

Budapest, 1882. ápril 26.

Német urak! Karsama diener! Deutscher Schulverein! Karsama diener! Schulverein képviselte kultúra, önérték, becsületesség, Karsama diener!

Entschuldigen Sie meine Herren, tausendmal Entschuldigung, dass wir so frei sind: ihnen die Wahrheit zu sagen. Die Wahrheit besteht aus zwei Wörtern, welche Folgen: Karsama diener!

Német urak! Tudják-e önök azt, hogy önök még nem ismertek, hogy saját jóvótukát posztalójukban lelhessék fel. Önök még soha sem érezték önértékes ellenség módjára, nyiltéren, nyilt sisakkal, hanem mindig fufangal, lehet mondani, hogy — kisebb nagyobb mértékben — mindig orozva. És így az önök győzelme mindig nyomorult és kacagató volt egyszerre, mert ha önök valamely véletlennél fogva győztek, (der Dumme hat . . .) e győzelem mámorában önök még soha sem tudták azt megbizonyítani, hogy e győzelemre érdemesek is voltak: e mámor, mint minden mámor, az önök árulója lett. E mámorban önök még mindig elárulták, hogy önök nem születtek sem hősöknek, sem uraknak. Nem. — Hanem igenis elkövettek folytonosan olyan dolgokat, melyek bizonyítják, hogy önöknek az úr helyzete nem természetes helyzet, hogy ebbe magukat beletalálni képtelenek, s hogy önök, mint urak, nagyon kizieliek. Ha egy úr, mint ur, kizielik: az az úr komikus is. Önök, mint urak, mindig a művelt világ neveltség tárgyai voltak. Önök még eddigelé akármilyen nagy urak is voltak, sohasem érezték ez állapotukat természetesnek. Statisztikailag ki lehet mutatni, hogy „nagy Németország“ a mikor a legnagyobb „úr“ volt, akkor vándorolt be hozzánk ez urak közül a legtöbb kellner, inas és Weinbursch.

Önöknek volt egy pár hírneves böleselőjük, s önök már azt hiszik, hogy a német bölesészet

az egész világ bölesészetét dominálhatja; azt hiszik, hogy ez Istenben boldogult böleselők önöket is mind, mind egy szálíg bölesekké tették. Hát nem kacagató dolog-e ez?!

Önök a berlini Schulverein köpenyegé alatt, mint kultur tekintélyüké alatt, insceniroznak Magyarországon egy lázításra czélzó buta mozgalmat s a helyett, hogy saját nemzetiségbeliétől legalább elismerésben részesülnének: fűgét kapnak. Megkapják érdemelt jutalmukat, egészen természetes okoknál fogva.

Önök azt hiszik, hogy az a német ember, a ki egyszer Magyarországon meglepedett, magyar levegőt szitt, magyar kenyeret evett, magyar szabadságot élvezett, magyar vendégszeretletben részesült, magyar jobbot szoritott. — mondom — az a német ember még azután is olyan német maradhat, mint önök?! Azt hiszik önök, hogy a kit egyszer a magyarok istene megáldott, az lehet még olyan német is, mint önök?! — Láthatják most az önök híres tudományosságának eredményét.

A magyar földön járó németek oly arculcsapást mértek a német-németekre, hogy ezt politikai vereségnek sem lehet tekinteni. Ezt vagy vérrel kell 24 óra alatt lemosni, vagy öngyilkossá kell lenni ugyanannyi idő alatt. Das heiszt — ha az arculcsapást önértékes ember kapja. — A magyar földön járó németek egészen megvilágították az önök kulturképességét is.

Ez a kulturképesség különben most nagyon kapóra jön. Nemde nincs ellenükre ha tisztázzuk?

Vissza tudnak-e önök emlékezni, hogy még eddigelé minden vitális kérdésnél, mely akár társadalmi, akár nemzetiségi, akár politikai, vagy akár geographiai okoknál fogva velünk szemben felmerült, mindig fenhargon kürtölték, hogy a magyar minden műveltségét önöknek köszönheti?! Ezt önök nemcsak hogy az egész világ fülébe folyton trombitálták, hanem egyszermind ez lett az önök leggyerekesebb veszszóparipája.

Ezzel önök bennünket mindannyiszor mintegy tönkre tenni és porig alázni akartak. S miért?

Azért, mert azt hitték, hogy ez épen elég alkalmas mód egy nemzet erkölcsi megsemmisítésére. Ime, e botor hiedelemben benne van az egész német kultúra.

Mindig csak az járta, hogy önök voltak nekünk a csatorna, melyen hozzánk az európai civilizáció befolyt; a küszöb, melyen a tudomány hozzánk belépett; a jó szomszéd, a ki minket oktatott. Mindig csak ez járta. Meg az, hogy még is milyen halátlanok vagyunk mi?!

S Európa még sem itélt el, még sem kiesinyelt, még sem nevetett ki, hanem igenis kinevette önököt, kinevette azért, mert elég korlátoltak maguknak oly dologban tulajdonítani érdemet, melyben az érdem épen a miénk volt. Igen német uraim! Mert ily körülmények közt nem azé az érdem, a ki maga egy roszakaratu — és egyszersemint passiv — tudós, hanem azé, a ki tényleg tanul.

Mi tanultunk; s hogy tudunk is valamit, azt már meg is mutattuk a világnak, annak a világnak, a mely világ nem késett ezt tőlünk tudásul venni. Önöknek pedig e tekintetben való hagyományos vakságát sajnálni tudjuk.

Értik most már, hogy mért nevette ki önöket a világ? s mért rokonszenvezett mi velünk?

Értik-e most már, hogy milyen az a híres német — koponyafeszítő — tudomány? az a német kultúra?

Értik-e most már, hogy mit tud az a Schulverein? az a Schulverein, a melyik a német kulturát oly méltán képviseli? Értik?

Karsama diener!!!

Sólymosi Elek.

HETI SZEMLE.

A közfigyelem a mult héten is a Bécsben rendkívüli ülészakon ülésező delegációk működésére irányult. Ismeretes lapunk olvasói előtt, hogy a közös miniszterium által bosnyák czélokra

TÁRCZA.

SÉTA.*

Üdvözlégy, te kelő raptól pirosult hegyem orma,
Üdvözlégy nap, mely rá gyönyörűn leragyogsz!
Hímes rét, s halkán susogó hársfái, köszöntlek;
Titeket is, lombon ringatózó dalosok.
És téged, esüdes lég kékje, ki végtelen árral
Zöld erdőkre terülsz, barna hegyekre borulsz,
S engemet is megölelsz, örömet hozzád menekültet
Négy fal zúgából, köznapi zaj-baj; elől.
Balzsamos áradatod mint átjár, mily megüditő,
És az erős fény mint enyhíti szomju szemem!
A viruló ligeten vetekedve ragyognak a színek:
Versengéseiket kellem egyeztetni ki.
Tárva előttem a rét, szép szőnyege messze területén;
Kedves zöldje között mezei mesgye kigyóz.
Dolgos méhe donog körülöttem; szárnya libegvén
Ring a lepke piros lóhere fürtje fölött.
Rám forrón süt a nap: szellőnek szárnya se lebben,
Csak fönn szánt a derült légből pacsirta dala . . .
Most megszűg a bozót, az egerfák lombkoronája
Hajlong s hullámot hányva ezüstös a fű.
Ambróziás ég fog körül, és jó illatu hüssel
Árnyas bükk-erdő vonja fölém födelét.
Erdők rejteki közt tovatűnik előlem a szép táj,
S fölfele kigyózó ösvény irányzza nyomom!
Ágaknak lombos szövevényén lopva ha áttör
Egy-egy sűgárszál, s kéken az ég bemosolyg . . .

VÁRÓ FERENCZ.

* Részlet (1—26. vers) a Kisfaludy-Társaság március havi ülésén Szász Károly által bemutatott Schiller-fordításból.

A SÖTÉT VILÁGRÉSZEN ÁT.

Stanley útazása Közép-Áfrikában.

IRTA: ROHLFS GERHARD.

(Vége.)

E köruton anynyi minden történt, hogy az események elsorsolása is tulhaladná e leírás keretét. Az ut irányja a Nyanza keleti partján vezetett. Ellenséges indultu benszülőttekre barátságos indulatnak következtek; ma még pénzért és szép szőrt bőven kaptak élelmi szereket, holnap a legnagyobb igyekezettel sem juthattak egyetlen buzsaszem birtokába sem, egyik nap villám és menydörgés, vihar és eső versenyeztek egymással, hogy a hullámok felett lebegő kisdéd hajót elpusztítsák, más nap a Nyanza tisztán ragyogott, mint a legfinomabb csiszolású tükör. De áruállással és eselszövénynyel is kellett merész utazónak küzdenie: a Nyanza tó körülvézeze valóságos Odysseává lett kiesinyben. És mily hidegvérrel, mily kitartással tűri Stanley a legnagyobb bajt is! Egyik éjjel mintha a pokol nyílt volna meg előttük! A vihar csak úgy dobálta gyöngye járművet, a legénység, ugy kimerült a folytonos küzdelemben, hogy az iszonyu éj ijedelmeit észre sem vette és ily kínok között végre kikötöttek a a Ngevi sziget nyugati oldalán. Most gyorsan tűzet raktak, kiszáritották ruháikat és „a midőn ett ültek a forró Liebig-féle huskivonat mellett, válságos helyzetük felett még nevetni is tudtak.“

További utjukban majdnem áldozataivá lettek az áruló wawumoknak, kik kezükben gyümölcsöket tartva csalogatták a „Lady Alice“ embereit és a midőn apró esolnakaik már Stanley hajóját körülvezték, azt hatalmukba akarták keríteni. Néhány jól irányozott lövés, egy pár a canoeiba furódott golyó megmentette utazónkat és kísérőit a végveszélytől.

A Kadzi öbölben Ugunnda híres császárnak követeivel volt ünnepélyes találkozásuk. Miután az egyik követ, egy szép, erőteljes és fiatal ember beugrott Stanley esolnokába, itt letérdelt és átadta az üzenetet:

„A kabaka (császár) számos salaammal küld hozzád. Biztosan elvárja, hogy meglátogatód őt és ép azért táborát Usavaraban ütötte fel, hogy közel legyen a tóhoz, s midőn megérkezel. Nem tudja, hogy milyen országból jöttél, de velem van egy gyors küldöncz, ki meg nem áll, míg minden hírt a kabakához nem juttat. Anyja pár éjjel ezelőtt álmódott. Álmában látta, hogy a tón fehér ember jön esolnakaival és más nap reggel elmondta álmát

a kabakának és ime, te eljöttél. Válaszolj tehát hogy elküldhessem hírnökömet. Twianzi, Twianzi, Twianzi (köszönöm, köszönöm, köszönöm).

Magassa, így hívták a fiatal parancsnokot és követet most Kadziban, a tó melletti faluban mindent összeszedett a maga és az expedíció számára, a mi csak kapható volt és Stanley most először győződhetett meg arról, hogy az ugandai kabakának mily korlátlan hatalma van.

Uganda a Nyanza tó északkeleti részét környezi és legjobban a félhold alakjához hasonlítható. Hoszsza 300, szélessége körülbelül 60 miles, egész területe tehát mintegy 3300 □ mértföld lehet. Lakosai számát Stanley 2775000-re becsüli. Ha elgondoljuk, hogy Uruguanek Délamerikában hason terület mellett csak 400000 lakosa van, ily lakószám Áfrikában méltán meglephet. A forró égövek minden terménye itt buján tenyészik. Szántóföldek váltakoznak a legelővel; ezeket ismét sűrű erdők váltják fel. Síkságok, lassan emelkedő hegyek, a Nyanza tónak számos ere kellemes változatosságot nyujtanak. Rendkívüli fejedelem rendkívüli nép felett uralkodik ez országban. A lakosok barnás arcszínűek, jól vannak öltözve és mintegy szemükből lehet kiolvasni, hogy valóságos „tejjel és mézzel folyó országban“ laknak. Ragyogó, fényes szemük mintha napsugarakat tükrözne vissza. Bronzszínű, bársonysimású, a folytonos kigyözölgéstől nedves és vajjal bekent testük, feszes izmaik, erőteljes karjaik mind arról tanuskodnak, hogy bennük igazi élet, zavartalan kedély lakozik.

Üstdobosok és kürtösök, zászlók és sortűzek fogadták a fehér embert, kinek azonban előbb a császár vendégszeretetét el kellett fogadnia. E fejezetet egészen el kell olvasnunk, hogy megérthessük menyire elragadta Stanleyt nemcsak a császár személye, de egész udvara is. Az első kihallgatás után „Stamlih,“ mint a hogy Mtesa császár őt nevezte, minden napos és szivesen látott vendég volt az udvarnál.

Itt oly esemény is történt, mely Stanleyra rendkívüli módon hatott. A fogadtatások egyikénél Mtesa ugyanis azt mondja neki, hogy más nap a palotában fehér emberrel fog találkozni.

— Fehérrel vagy törökkel?
— Fehérrel, olyannal, mint te vagy, ismétlé Mtesa.
— Nem, hisz ez lehetetlen!
— Igen, majd meglátod. Masrból (Cairo) jön Gordan pasától.

— No, ez szép, örülni fogok, hogy őt láthatom, és ha igazán fehér ember, akkor valószínűleg négy-öt

njabbán kért 23.733.000 forint póthitelből a magyar delegáció négyes albizottsága által 2 millió 33 ezer forint levonása hozatott javaslatba. Ezen javaslat a teljes gyűlés elébe vitetve, a magyar delegáció plenumának többsége a levonási javaslatot magáévá tette, ellenben az osztrák delegáció az egész 23.733.000 forint megszavazására késznek ajánkozott.

A két delegáció álláspontja ennyiben egymástól különbözvén, meg lett kísértve a megegyezés létrehozása. Mindkét testület külön-külön hetes bizottságot küldött ki kebeléből. Ezek együtt tanácskoztak. Megtörténtek az izenelt váltások is, de minden eredmény nélkül. Mindkét delegáció megmaradt a maga elfoglalt álláspontján. Végül április 26-án a délelőtti órákban megtörtént ez ügyben a közös szavazás Haynald bíbornokérsek elnökelete alatt. Megjelentek mindkét részről 53-53 delegátus és így kisorsolásra nem volt szükség. A többség a levonási javaslatot emelte határozattá. Az osztrák delegáció álláspontja mellett szavaztak 45-ön, ezek között egy magyar gróf Szécheny és a magyar delegáció álláspontja mellett 59. Nyolc osztrák delegátus a magyarokkal szavazott.

E szerint a közös miniszterium által kért 23.733.000 forintból 2 millió 33.000 forint megtakarított az adózó nép terhének könnyebbségére.

A magyar delegáció plenumának ülésében az ellenzék által élénk viták idézettek elő. Ugyanis az ellenzék kétség alá vonta a delegáció jogosultságát az iránt, hogy Bosznia és Hercegovina részére valamit megszavazhasson bármi címen is, miután az 1867-ik évi kiegyezés cikkelyei csak azon országokra adnak intézkedési jogosultságot a delegációknak, melyek akkor alkották az osztrák-magyar birodalom testét; nem szavaz meg továbbá az ellenzék ily címen a közös miniszterium rendelkezése alá egy krajezárt sem mivel, helytelennek itéli általán a megszállási politikát. Ezen álláspont nagy kisebbségben maradt.

Mindkét delegáció bévégezvén ülésezéseit, szétoszlott.

A magyar országgyűlés, mely három hétig szünetelt, április 29-én ülésezéseit ujlag megkezdi. Ezen ülészekon fontosnak és sürgetős elintéztést követelőknél jelzett törvényjavaslatok fognak tárgyalás alá kerülni.

Azon alkalomból kifolyólag, hogy a közoktatásügyi országos bizottság a középiskolai törvényjavaslatot megbuktatta, azon alapon, mivel a közalapítványok jogi természete régóta függőben levő

nappal tovább maradok itt, szoltam Mtesához, mialatt búcsú gyónást jól meggráztam kezét és nyugadalmas jó éjt kívántam neki.

Miután Stanley a császárnak sok mindenféle tanácsot adott a fogadtatást illetőleg, a másik fehér ép oly ünnepélyesen fogadtatott, mint ő. Linant de Bellefond — így hívták az új vendéget — Stanleyvel való találkozását így adja elő:

— Atnyujtom ajándékaimat, a mit Mtesa első pillantra látszólag észre sem vesz, mert méltósága nem engedi, hogy kíváncsi legyen.

— Aztán megszólítottam az utazót, ki velem szemben a császár balján ül:

— Cameron urral van szerencsém beszélhetni.

Stanley: — Nem, uram, én Stanley vagyok.

En: Linant de Bellefond, Gordam pasa expeditiójának tagja.

— Kölesönösen meghajtnak magunkat, mintha valamely európai elfogadó teremben találkoztunk volna társalgásunknak egyelőre vége szakadt stb. stb.

Főlölesges említenünk, hogy a két utazó a kihallgatás után a legszívélyesebben üdvözölte egymást. De Stanley a tovább utazásra készült és Linant által kíséretve, Rabuga fővárosát elhagyta április 15-én és április 17-én „Lady Alice”-ből intett Linant-féle utolsó búcsúszavakat. Csakugyan „utolsó” volt e búcsú, mert Linant még ugyanazon évben megtámadtatott a baris-ok által, kik őt 36 főből álló kíséretével együtt felkötözték. Linant nem láthatta többé Stanleyt, habár már hetek óta várta visszavertét Usukamából. Eleinte akadálytalanul folyt a további körülhajtás, mert legalább emberélet nem eset áldozatul. De midőn az expeditio Bumberih szigetéhez ért, Stanley majdnem életével adózott a vad benszülötteknek. E sziget körülbelül 11 miles hosszú és legnagyobb szélessége 2 miles. Nem messze esik a Nyanza délnyugati partjától.

Az expeditio kiéhezve közeledett a sziget egyik déli kikötője felé és a benszülöttek harezai kiáltása, a mindenféle hangon elzengett: „Hehu-a Hehu-m-u-u” sem tudta őket megfordulásra bírni. Safeni és Bazaka azzal vigasztalták Stanleyt:

„A vadak majd mindig így tesznek. uram. Ordítanak, fenyegetnek, mintha fölfalának minket, de meglátod, hogy a láрма azonnal megszűnik, mihelyt szavunkat hallják. De aztán hol vegyünk élelmiszereket, ha innen e nélkül távoznunk?”

Ez érv hatott és most az egész legénység hozzá-

kérdése megoldása iránt az említett törvényjavaslatban intézkedés nem foglaltatik, a magyar kath. püspöki kar határozott fellépésre készül, hogy ezen kérdés véglegesen megoldassék. Ez ügyben közelebbről nagy püspöki conferentia fog tartatni, a melyben maga a hercegprimás fog elnökölni. A magyar kath. püspöki kar azon nézetben van és azt az álláspontot készül e kérdésben elfoglalni, hogy a fundus studiosum et religionis kizárólagosan katolikus tulajdont képez.

Döntő katonai körökben eljöttnek látják annak idejét, hogy a birodalmi hadsereg szervezetében az idők és az adott körülmények által megkövetelt reformok vitessenek keresztül. E tárgyban élénk tanácskozások folynak Bécsben és a behozandó reform javaslat elkészítésén dolgoznak.

A dalmáciai és hercegovinai lázadás nagyon meggyengülve, de mégis még mindig tartja magát. Kóbor bandákkal hadesapatainknak a múlt héten is volt több rendbeli összecsapásuk, melyek — mint rendesen — mindig a fölkelők szétszórásával s az általuk megszállott pontok elfoglalásával végződtek. — Dahlen tábornagy Szerajevóban felhívást tett közzé, melyben amnestiát hirdet mindazon politikai menekülteknek, kik május 20-ig községekbe visszatérnek. A büntetés elengedése természetesen azokra szól, kik aljas büntetéseket vittek véghez.

A báltai zsidóüldözésekről elszomorító részleteket hoznak a lapok. A városba becsődült parasztság és proletariatus nem csak hogy összes vagyontól fosztotta meg a Báltában lakó mintegy 20.000 izraelitát, hanem még életük sem volt kímélve. Számos tehetetlen nő és ártatlan gyermek élete esett áldozatul a minden emberies érzületből kivetkőzött tömeg vad szeszélyének. Volt eset, hogy a rejtek helyekre menekült anyák tulajdon gyermekeiket fojtották meg, csak hogy sirásuk el ne árulja az életükre törő tömeg előtt menhelyüket. A Oroszországból menekülő zsidóság komolyan gondolkozik, hogy költözködjék tömegesen vissza az izraeliták ősi hazájába Palestinába. A török szultán hajlandó is őket oda bebocsátani s ott részükre segélyt nyújtani, egyedüli kikötése csupán az, hogy a török állam főhatóságát ismerjék el.

A zsidó kivándorlás főleg Oroszország déli részéből óriási mérvet öltött. Most már a föld-birtokos osztály is tart attól hogy a zsidók után ő esik áldozadatul a fölbujtatott parasztság vad szenvedélyének.

fogott, hogy a vadakkal megértessék, miszerint ők éhesek és élelmiszereket akarnak venni. Beszédükbe „Mtesa” „Kahaka” „Uganda” stb. szavakat vegyítették és „e vidám, barátságos beszéd úgy látszik a vadakra is hatott.” Ok is barátságosabbak lettek, nevetgéltek, sokan közülük — már vagy 200 fegyveres volt együtt — a vízba gázoltak és a csolnakhoz közeledtek. Pár perczig úgy állottak, mintha barátságos módon alkudozni akarnának, de egyszerre hirtelen rohammal a csolnakot a parthoz lökik, a többiek megragadják, vagy 18 méternyire kihúzzák a szárazra, úgy hogy mi mindnyájan szinte megmerevedtünk a félelemtől.

„Most oly jelenet következett, melyet lehetetlen leírni. Mintha a pokol összes ördögei kiszabadultak volna, úgy ugráltak körülöttünk a fegyveres vadak. Egész lándzsá irdó irányult felénk; harmincz-negyven íjj feszült, és már repülő félben volt; fejünk felett vastag botok zúgtak; kétszáz ordító, fekete dámon lökte, toltá egymást, hogy szabadon mozoghassanak, hogy dühüket rajtunk hűthessék, hogy kényelmesen leüthessenek, átszúrhassanak bennünket.”

Az expeditiót e válságos helyzetből csakis Odysseus-hoz hasonlítható Stanley-ünk merészsége és csele mentette meg. Safeni ajándékokkal megrakva alkudozni ment a vadak közé és csakugyan össze is ült a négerek között szokásos „schaury.” Az ajándékokat elfogadták ugyan, de úgy látszik ők mindent akartak: az expeditio tagjainak életét, a csolnakot és a benne levő árukat. Hatalmukba kerítették „Lady Alice” kormányrudját, az expeditio dobját elvették és nagy diadallal ugrottak meg vele; a csolnak legénységét csak még egyetlen körül-mény menthette meg, ha Schekka, a bumbirei benszülöttek feje, leereszkedik anynyira hogy Stanley embereinek egyikével a vérkeresztelés szertartásait megtgye. Safeni ujra elküldetett, de visszatért. Schekka a béke e zálogát nem fogadta el. A benszülöttek száma most már 300-ra emelkedett. A vadak elhajtották a teheneiket, melyek őket a csolnaktól elválaszták, és midőn Safeni e tettük okát kérdezé, azt felelték: „Hetz épen meg akarjuk kezdeni a harezot, és ha férfiak vagytok, ti is tegyétek meg előkészületeiteket, tevék hozzá gunyosan.

Most belátta Stanley, hogy a cselekvés órája ütött. Safeni újabb ajándékokkal ismét elküldötte, de meghagyta neki, hogy az első jelre siessen vissza. Többi társaihoz fordulva, halkan mondá: És ti, fiaim, vigyázzatok, mert most életről halálról van szó! Álljatok fel a csolnak mindkét oldala mellett, kezeiteket látszólag minden szándék

A „Deutscher Schulverein” ellen.

A magyar érzelmű, hazafias németek tüntetéseiről folyton szól a krónika és meg vagyunk győződve, hogy e tüntetések tartani is fognak mind az ideig, a míg csak egyetlen olyan velünk magyarokkal rokonszenvező német nyelvű magyar honfi van, a ki nem adott hatályos ellenkező nyilatkozatot a hírhedt Schulverein ellen.

Eddigél kizárólag csak egyes községek tartották kötelességüknek visszautasításokkal füllelni le a tudós urakat, most ime már a magyarországi német egyesületek is felemelik szavukat, hogy mellettünk s a Deutscher Schulverein ellen nyilatkozzanak.

A múlt számunkban felsorolt tüntetésekhöz újabban még következők járultak.

Titel, az egykori sajkás-kerület német lakosságú városa e hó 23-án tartott népgyűlést Szent-Ivánon.

A fővárosi német egyesületek ugyanaz nap tüntettek a Schulverein ellen.

A budapesti egyletek (önsegélyző és temetkezési szövetségek) impozáns tüntetésre készültek s valóságos processiot akartak rendezni egyik kerületből a másikba, de a rendőrség betiltotta a tüntetést, azt hozván fel okul, hogy ebből kellemetlen rendezvések következhetnek. A gyűlés rendezői azonban fölebbezték a belügyminiszteriumhoz, mely meg is engedte. Miután azonban ez az engedély csak e hó 20-án lett ismeretessé, ekép sokan nem is tudták róla. A miniszteri engedély különben kikötötte, hogy a gyülekezés csak kerületenkint történjék s meneteket ne tartsanak. Ily alapon aztán meg is tartották a gyűléseket az I., II., III., VIII. és IX. kerületekben, hol részben németajku polgárok laknak. Kimondták, hogy a határozatokat elküldik a Schulvereinnak s az elküldés kérdésében e hó 30-án népgyűlést tartanak a városligetben.

Új-Pesten szintén 22-én volt a tüntetés.

Érdemesnek tartjuk megemlékezni itt a nagyszombati „Hermanstädter Zeitung” egyik cikkéről, melyben a szászok újabb nemzedéke elítéli az ó-szászok üzemleit s a legmelegebb rokonszenvvel ir a magyar nemzetről és kulturáról. Kimondja, hogy ha az ó-szászok belátással bírnának, akkor megbecsülnék a magyarságot úgy, a mint azt a magyarországi németek teszik s nem fujnának egy követ a czinkostárssal.

Pécsen az „Augs. Allg. Zeitung” a német városok közé sorozta s azt állította, hogy Pécs városa a legfényesebb bizonyítéka annak, hogy Magyarországnak nem minden német ajku városa tiltakozott a Schulverein ellen. A pécsi német lap erre a népszámlálási adatokra hivatkozik, mely szerint a 29.929 főre menő lakosságból csak 5182 idegen ajku s ezek egy része is morva, cseh, tót s csak kis részben német. Ennélfogva mint magyar város nem tartotta szákségesnek a nyilatkozatot.

Tanfelügyelők értekezlete.

Trefort miniszter közelebbről tanfelügyelői enquetet hívott össze Budára, a közoktatási miniszteriumba. Itt saját elnökelete alatt jeles, tapasztalt tanfériak értekeztek igen sok fontos s elodázhatatlan kérdéssről.

A tanácskozásokban részt vett tanfelügyelők a következők: Gáspár János, Koós Ferencz, Kerekes József, Réthi Lajos, Moldován Gergely, Váradai Károly és Sándor Mózes, valamennyien erdélyrésziek.

nelkül, de jó erősen tegyétek rá és adandó jelre rántsátok vissza a vízbe.” — „Igen, Inshallah, mesterünk,” kiáltának egyhangulag. A percz elérkezett, Stanley megragadta kétesövű fegyverét és kiáltott: „Safeni! Safeni! vissza!” A csolnak nagyot recscent, megindult és egy pillanat alatt ujra elemében volt.

Safeni visszaszaladt, az egyik vadat, ki őt lándzsájával átfurni akarta, Stanley golyója leterítette, egy másik golyó egy másik vadnak oltá ki életét, ki épen nyilat akarta ijából repíteni, két kaesasörét-töltés pedig pillanatra visszpüzte a vadakat, úgy hogy Safeni és a többiek beugorhattak a csolnakba. Csakhogy a vadak canoe-ikkal elzárták az öblöt és dühös orditással, magasra emelt lándzsákkal várták „Lady Alice”-t. A mozsarak robbanó golyókkal lettek megtöltve. Méggy lövés őt embert terített le és két canoe fenekébe furatván, elsüllyedt. A többiek visszavonultak, de midőn a „Lady Alice” most szerencsésen kiért az öből, a midőn a lándzsák és nyilak már csak a vizet hástitották, még egy hang kiáltá utánuk:

„Menjétek és haljátok meg a Nyanzán!”

Meg voltak mentve, de sem élelem, sem kormányrud és mielőtt szerencsésen Kagehyibe értek, még sokat kellett szenvedniök.

Stanleynek gyakran szemére vetették, hogy a vadakkal tulságos erélylyel bánt és különösen megrótták azért, hogy másodizben tért vissza Bumbirebe, hogy a vadakat megfenyithesse. De meg kell gondolni, hogy első alkalommal nem járhatott el másképp és hogy a másodszori megfenyítést a szükség parancsolta, mert máskülönben nem utazhatott volna tovább.

Kagehyibe érve, diadallal és örömmel fogadtatott, de itt érte Barker halálának szomorú hire is. Mindamellett utazónk itt nom sokáig pihent, bár őt magát is heves láz bántotta. Végre rendelkezésére állott a szákséges számú canoe, és számtalan nehézséget, vihart, kalandot átvélve, lassankint elérték a Refuge szigetet és ott ép úgy, mint előbb Kagehyiben, Pocock felügyelete alatt telep alapított. Hogy Stanley Bumberih sziget benszülötteinek újból megfenyítését szükségesnek tartotta, azt már említettem.

Igy értek ismét Ugandába, de Mtesa császár háborut viselt. Utazónk ismét a legszívélyesebben fogadtatott, de utját csak akkor folytathatta, midőn tanácsaival sikerült a wawumak ellenállását megtörni. Azt ajánlotta ugyanis, hogy a wawumak által megszállott Ingira sziget gáttal köttessék össze, mert a vizen Mtesa nem ártha-

Apja a börtönben halt meg, anyja pedig rosra adta magát és egy fekete bársonyruhába öltözött aranyláncos aszszonyággal elment meszszire — mint mondják — kisaszszonyrak. — Ő pedig mint három éves kis gyermek a mások nyakán maradt s hála fejében őrizgette a falu libáit.

Nem szerette senki. Jó szót sohasem hallott, s üleget csak sátoros ünnepek nem kapott.

Piszkos és borzas volt mindég. Telen valamelyik módosabb gazda gyermekének ócska talpalatlan eszímait hordta, nyáron pedig nem fődte kalap a fejét. Neve csak köllök volt míg fel nem esperedett, s mikor tizenégy éves korában a kondás mellé szegődött: gazembernek titulálta az egész falu.

Mitru békén túrta; de nem is tehetett egyebet, mert hiszen senkitől sem hallotta, hogy az apja becsületes ember lett volna.

— Pedig — sohajtott néha — milyen szép ám becsületesnek lenni. Van hajléka, tiszta ruhája és — kenyere. Neki nincs, nem is lehet. Ő gazember! . . . Az egész falu azt mondja . . . Az egész falu! . . .

Zokogását elfojtotta, ha ezek a gondolatok végig ezikáltak agyában s akáczfából faragott botjára támaszkodva, felbámult a magas égboltra, hogy gondolatait az úszó felhők tovább vigyék.

Olvasni, írni nem tanult; pedig a tanító úr libáit is őrizte hajdan. Hanem hát, annak még tengeri szem is kellett volna a szolgálaton felül. Az pedig nem telt ki tőle, azt már nem udta őszszekoldulgatni.

— Hát'szen, minek is a gazembernek írni, olvasni tudni! Ugy sem lesz abból még kisbíró sem, annál kevésbé notárius!

Igy vigasztalgatta magát, ha ez a baja is eszébe jutott. Hejh! pedig, beh! sokszor volt az eszében! . . .

Ilyen árván nőtt fel s így lett legény belőle. anélkül, hogy emberek közt fergott volna s anélkül, hogy egy jó napja lett volna valaha.

A falu bírása, egy istenfélő öreg oláh, még a faluban sem engedte felesperedett korában meghálni; féltette úgy a saját, mint a mások életét, vagyonát és jószágát a börtönben elkárhozott fiától.

Szegény Mitru! ő nem lépte át a tilalmat; egy éjet se töltött a faluban.

Az öreg kondást, a ki mellé még gyermek korában szegődött, végig kísérte a falun, mikor a csürhét alkonyatkor haza hajtották, s az apró, patiesből épült házakon búsán végig jártatá szemeit s lehorgasztott fővel kiballagott a páskumra, a hol egy pár üstfoltozó őzgyágy düledező putrija állott.

Itt lakott, ha nagy hideg volt, máskor meg künn a páskumon, a szabad ég alatt, a bogánéskörök tövében.

Csak itt szünt meg gazember lenni s lelke csak itt aludott tündér álmokat.

Itt látta először a kurátor leányát, a fekete hajú, bogár szemű Oanát is egy éjjel az érhez kijóni. Itt látta, mint tört meg annak büszke alakja, s mint hullottak fekete szeméből a könnyek, mikor az ér partján letérdelve a víz tükrét bámulta.

Oh! hogy szeretett volna olyankor hozzá futni, hogy fölemelje, hogy letörülje könnyeit, hogy megkérdezze szive bánatát s hogy fölajánlja karjainak erejét a fájdalom okozója ellen.

De nem merte megszólítani, félt, hogy ez is arezához vágja gazembert!

Egy esőndes nyári éjen is, midőn a rézaljában fekvő kis falujának bádog tornyát a hold beüzüstölte s mikor a bogánéskörök szürös bokrait fáradsan himbálta az éji szellő, s mikor Mitru legszebb álmaiból ébredett: csak félve mert oda tekinteni az ér partjához, a hol ismét Oana térdelt.

Keblében különös vágyak ébredtek ekkor és mintha álmaiban birt érzelmeit magával hozta volna a páskumra; szive sebes lüktetéssel kergette vért dagadó ereiben.

Oana őszszetett kezekkel nézett valami fehér kis esomagra, mi lábainál feküdt. Mitru pedig nesztele nű esúszott a pázsinton felé, hogy jobban hallja Oana zo kó gását s hogy megnézzé mit sirat az olyan nagyon.

— Menj! menj! kis angyal — fuldoklott Oana — oda az égbé, a hol nincs szenvedés! . . . Menj, pihenjél esőndesen, mielőtt elfáradnál. — Majd én is követlek . . . majd veled megg anyád is . . . veled a Jézuskához, kinél majd te kérsz szerencsétlen anyád és hűtlen apád számára bocsánatot.

Oana felugrott térdeiről, keblére kapta a kis fehér esomagot. Picziny szöke fej látszott ki abból, melyenk piros arcát forró esókokkal halmazta el.

Mitru reszketett, mint a nyárfalevél. Szive elsorult s érzelmei árjával küzködött.

Oana kis gyermekét a víz felé tartva számlált:

— Egy, kettő . . .

— Nem, nem! — kiáltott végre küzdését elfojtva Mitru — Nem engedhetem! Es megragadta Oana karját.

A szerencsétlen leány sikoltva rogyott a földre s Mitru égő arczal borult előbe s reszkető karjaival átfoná az anyát és gyermeket.

(Vége következik)

VEGYES HIREK.

— Rezső trónörökös Erdélyben a nyár folyamán neje nélkül tesz látogatást vadászat és több festői pont megnézése végett.

— Lapunk munkatársainak sora ismét gazdagodott és pedig Váro Ferencz székely-udvarhelyi realiskolai tanárral, kitől lapunk jelen száma klaszszikus

Komoly tanácskozás tárgyává tétetett a községi iskolák, statisztika, nyugdíj, és tanítói ügyek. Egyik legfontosabb pontja volt bizonyára az érkezetnek, hogy mely helyeken kellene állítani felső népiskolákat s ezek mily nemű tanműhelyekkel volna kapcsolatra hozandók.

Az eddig felállított felső népiskolák nagy részét az illető vidékek teljességgel nem részesítették kellő pártfogásba s épen ennél fogva az érkezetet csak kevés helyen kívánja ilyenemű új intézetek felállítását. Behatóbban értekeztek a tekintetben, hogy minő eszközök által lehetne a meglevőket tökéletesíteni, szilárdabb alapokra fektetni s főként a gyakorlati oktatás szélesebb körű felkarolása által közgazdasági és közművelődési szempontokból minél áldásosabbakká tenni.

Hosszasabb eszmecsere folyt az óvintézeteket illetőleg. Ezt az érkezetet — az ország pénzügyi helyzetének tekintetbe vételével — csakis úgy reméli, ha a fesszes iskolai rendszer szerint szervezett gyermekkeretek helyett a kisebb községekben, egyszerű óvoházak létesítetnek. Az óvoház csak rövid ideig tartó tanfolyamot végezzenek s inkább az irányban kellene gyakorlatokat sajátítaniok el, hogy miképen gondolhatják kellőleg a kisdedekeket, miké foglalkoztathatják őket folytonosan hasznosan és mégis a gyermeki kedélyhez mérten mulattatóan. Erre alkalmas özvegy nőt vagy hajadont majd minden községben lehetne találni s a mi a fő: ez uton az óvoházak felállítására és fenntartására sokkal esékélyebb költségre kerülne az eddigénél.

Az érkezetet végén, szerdán, Gönczy Pál a tanfelügyelőket a nöképző egyesület megtekintésére hívta meg s szakavatott, részletes magyarázata által, melyet a nagyrészt vezetése alatt létesült mintaszertű intézetről adott, valóban kiérdemelte a tanfelügyelők hálás köszönetét.

Különben megjegyezzük, hogy az érkezetet tanácskozásain történt megállapodások egy része olyan természetű, hogy nyilvánosságra még most nem hozható, de valamenynyi arra irányul, hogy a tanügy terén mutatókozó miseriákat megszüntesse.

VIDÉKI LEVÉL.

Abrudbánya, 1882. ápril 26-án.

Az „abrudbányai polgári segély egyesület“ első üzleti évét bevégezve vasárnap a tisztviselők megválasztása tárgyában rendkívüli közgyűlést tartott. A választás nagy érdekltséggel folyt le. A régiek közül megint megválasztattak elnököknek: Diószeghy Lajos, alelnökké Molnár Albert, titkárnak: Sehídló Ede, választmányi tagoknak: Rákosi István és Knoblok József; a felügyelő bizottságba: Ferenczy Mihály, Gelei József. Újból választattak pénztárnaknak: Miski Samu, választmányi tagoknak: Képes László, Róth Ferencz, Mikó Dezső, Vári Gábor, Kántor József és Szabó Lajos, a felügyelő bizottságba: ifj. Képes Ferencz.

A segélyegylet egy évi működéséről, addig is míg a zárszámadás elkészül, hozzávetőleg a következőket írhatjuk. Egyletünknek a múlt évben 210 tagja volt 318 részvényvel, ebből az alapszabályok értelmében 2 tagnak visszafizettetett 5 részvény, és 1 tag 1 részvényvel töröltetett. E szerint a jelenlegi szám: 207 tag, 312 részvényvel, a mi azonban biztos tudomásunk szerint még szaporodni fog.

A múlt évi forgalom körülbelül 28,700 forint volt; készpénz több jött be 5000 forintnál, a mi nagyon szép eredmény ha meggondoljuk, hogy egy részvény csak 5

tott ellenségeinek. De midőn a gát építése Mtesa embe-reinek restsége folytán igen lassan haladt előre, sőt a munkások végre teljesen ki is merültek. Stanley azt tanácsolta, hogy több egymással összekötött canoe fonott parkányzattal vétecsék körül. Es valóban! Midőn e különös építmények, melyek önmaguktól látszának haladni — mert hát a canoek fenkén ülő embereket nem lehetett látni, — midőn e középafrikai páncélos hajók a szigethez közeledtek, a szigetlakók meghódoltak, és „Stamlihnak a császár újabb hálával tartozott.

Most az volt a terv, hogy innen Muta Nzige felé mennek és azt ép úgy körülhajózzák mint a Victoria Nyanzat. Stanley expedíciójának egy részével szerencsésen el is jutott e tó partjáiig, de részint a parti lakók ellenséges indulata, részint, sőt még inkább a Mtesa által adott emberek és ezek fejének megbízhatlansága arra kényzerítették Stanleyt, hogy tervével hagyjon fel.

Minthogy Stanley nem akart ismét Ugandába Mtesához visszatérni, innen egyenesen Udjidjibe ment, hol 1871. november havában már együtt volt Livingstoneal. 1875-en május 27-én a déli órákban a Tanganika ragyogó vize örvendezteté szemeiket. Mísem változott az az arabok agyag sátrain kívül. A szabad tért, hol Stanley 1871 november havában Livingstoneal találkozott, most minden oldalról sátrak környezék. De a tó most is csak nagyszerű szépségben terült el a bámuló európai szemek előtt és e pompás tó kiindulva folytatá utazónk expedícióját, melynek megbecsülhetetlen fontosságú eredménye a Congo folyam irányának megállapítása lett.

Stanley utazásának az Cceántól a Tanganikáig terjedő részét adtuk e vázlatban oly összefüggően, mint azt csak tehetjük. Ennek részletes leírása képezi az első kötet tartalmát. A földrajzi eredményekre nem igen voltunk tekintettel, mert ennek inkább lesz helye akkor, midőn az egész mű — immár magyar nyelven is — teljesen be lesz fejezve. Annyit azonban bátran mondhatunk, hogy Afrikáról az és afrikai utazásról már régóta nemjeleent meg mű, melynek minden egyes lapja oly érdekesítő és vesztélyes kalandokat ír le ragyogó modorban, ékes szavakkal. Stanley művét „Utazásom Középafrikában“ minden ember ép oly szívesen fogja olvasni, mint a legszebb, legérdekesebb regényt.

(Vége)

frt, s azt is lehetett 1 frt. negyed évi részletekben fizetni úgy, hogy a tagok nagy részének a részvénye után eső utolsó forintjának befizetése a 2-ik üzleti évre megy át. Igaz hogy 1 részvény után hetenként 20 kr betétet kell fizetni, a mi egy évben 10 frt 40 krt tesz.

Az év folytán 147 egyén részesült kölcsönben 300 frttól 10 frt-ig terjedő összegekben, a mi egyfelől azt mutatja, hogy mily üdvös dolog lett volna egy ily intézménynek már évek előtti megalkotása, de másfelől mutatja azt is, hogy ennek létesítése most is a lehető legjobb időben történt, mert a rossz bányászat, a víz hiány s ezek szövetkeztében az ipar és kereskedés pangása nagyon sok embert hajtott volna az uzsora körmei közé, míg így segíthettek s segíthetnek magukon addig is míg jobb idők jönnek.

Az újonnan megválasztott tisztviselőknek buzgóságot kitartást kívánunk, annyival is inkább mivel az egy titkár kivételével semmi jutalomban nem részesülnek s így jutalmuk csak a lelkiismeretes teljesített köteleesség öntudata lehet. Ekkor bizonynyára virágozni fog s erős fává izmosodik, a még most csak egy éves esemete, segély egyesületünk, melynek árnyékában hovatovább mind többen fognak megpihenhetni. A mi hogy úgy legyen, őszintén ohajtjuk!

Abrudbányai.

Nyilvános számadás.

A Bethlen-főtanoda theol. dalkara 1882. ápril 22-én hangversenyt rendezett felerészben saját alapja javára, felerészben pedig néhai Mihályi Károly tanárnak állítandó sírköre. Az anyagi siker teljesen kielégítő, a menyenyiben a bevétel a 200 frtot tulhaladja. Ugyanis: belepti jegyekből bejött 165 frt 20 kr.

Ezen összeget felülfizetésekkel szivesek voltak gyarapítani: Albert Elekné urhölgy 40 kr. Angyal József ur 50 kr. Balogh Jánosné urhölgy 1 frt. Bartha Zsigmond ur 1 frt. Bartha János ur 1 frt. dr. Boros Gábor ur 1 frt 80 kr. Bedő Károly ur (Csombordról) csak a sírköre 4 frt. Csató János ur csak sírköre 1 frt. Debreczeni Kálmánné urhölgy 1 frt. dr. Donogányi Jakabné urhölgy 2 frt. Finna Gizella kisasszony 60 kr. Nt. Garda József ur 1 frt. Kristóri Lajos ur 60 kr. Kovács József gyógyszerész ur 2 frt. ifj. Klimes Károly ur 1 frt. Kónya Ferencz ur 50 kr. Keresztes Pál ur 50 kr. Király János ur 50 kr. János György h. hadnagy ur 50 kr. dr. Magyar Károly ur csak sírköre 2 frt 20 kr. Müller Mihály ügyvéd ur 2 frt. Lázár Károly ur 60 kr. Lázár Irén kisasszony 60 kr. Polgári Lajos ur 40 kr. Songott Gergelyné uraszony 2 frt. Szilágyi György ur 1 frt. Török Bertalan ur 50 kr. Török Antal ur 40 kr. Vincze Dánieléné urhölgy 80 kr. Vincze Dániel tanár ur 80 kr. Vajna Mari kisasszony 60 kr. Vajna Károly ur 60 kr. Veress Mari kisasszony 60 kr. Veress János ur 30 kr. Vásárhelyi Lőrincz ur 10 kr. Zalányi Farkasné uraszony 1 frt 80 kr. Zaida János ur 60 kr. a — b 10 kr. x—y 50 kr. Valaki 40 krral. Összesen 37 frt 80. kr. Tehát összesen bevétel 203 kr. Kiadás 32 frt 17 kr. — Maradék 170 frt. 83 kr., de mivel a felülfizetések közül a sírköre adatott 7 frt 20 kr., a felezendő összeg 163 frt. 63 kr., — Így a dalkar pénztárába megy 81 frt. 81 kr., a sírköre pedig 81 frt 82 + 7 frt 20 kr. = 89 frt. 2 kr.

Midőn ily kedvező eredményt mutathatunk fel, nem mulaszthatjuk el köszönetünket fejezni ki egyfelől a t. közönségnek azon pártfogásáért, melyben e nemes czélu hangversenyt részesíteni szives volt; másfelől pedig azoknak, kik szives közreműködésökkel hangversenyünk sikerét elősegítették.

Nagy-Enyed, 1882. április 25-én.

A bizottság nevében: **Bodor János,** pénztárnok. **Tamó Gyula,** egyll. elnök.

Levél a szerkesztőhöz.

Budapest, 1882. ápril 16.

Tekintetes Szerkesztőség!

Kossuth Lajos születése 50., irói és politikai működése 50. évfordulója alkalmából Halász István előnyösen ismert fővárosi könyv-és műképkiadó által tervezett „Emlék-Album“ táblái készítésével Morzsányi József kiváló diszmvész bizatván meg, annak leírását a következőkben adhatjuk:

Az „Album“ 60/45 centiméter nagyságban, fehér bock chagrínból készül, dús tűzi aranyzással, zománcozott sarkkal, ese-fa és babérszorú, szintén tűzi aranyozás, ezüstözés és zománc-munka, középen felül Magyarország ezimere, alatta az ajánló felirat, végül allegorikus embleme; mind ezek a munkák, mint már a fővárosi lapok is jelentették, a vert vésett eizelírozott munkák remekei lesznek. az Album első lapját pompás vízfestmény képezendi Rákósy Nándor akadémiai festőművészüinktől. A következő lapok a feliratot és Kossuth Lajos tisztelőinek névsorát tartalmazták. A könyvkötő munkát Gellér József előnyösen ismert fővárosi könyvkötő készíti. Tehát az Album a valódi magyar ipar és művészet remekét fogja képezni. Aláírásokat még folyvást elfogad Halász István (Budapest VII. kerepesi ut 32. sz.) az Album költségeire minden aláíró 30 krajczárt fizet, melyért annak idejében megkapja a festmény kicsinyített másolatát és az Album feliratának szövegét nyomtatásban. Az aláírások megék és községek szerint jegyeztetnek be.

Személyesen is meggyőződtem a fentebbi sorokban foglaltak valóságáról, de másrészt a „Budapesti Hírlap“ „Fővárosi Lapok“ „Pester Journal“ „Magyar Ujság“ „Vasárnapi Ujság“ „Magyarország és Nagyvilág“ „Hölgyek Lapja“ és „Hon“ című lapokban is volt erre vonatkozólag közlemény, miéris, mint valódi nemzeti ügy irodalommal foglalkozó egyén, megnyugvással kérhetem soraimnak beces lapjába leendő szives fölvetélt.

Kiváló tisztelettel maradok a Tekintetes Szerkesztőségnek alázatos szolgálja **Egervári P. Ödön.**

mifordítást közöl s kinek ígérte birjuk, hogy gyakrabban fel fogja keresni lapunkat beesés közleményeivel. Fogadját munkatársunk e helyütt is legszívesebb üdvözlőinket.

A behlen fótanoda ifjusága f. é. május 20-án a vásosház nagytermében önképző köre javára zártkörű táncvigalmat rendez. Ugyanaz nap d. e. 10-kor lesz a ref. templomban a Behlen-ünnepe, melynek tárgysorozata következő: 1. Zene, az isk. zenekar által; 2. Ének, a theol. dalkar által; 3. Óda, Balázs Józseftől; 4. Ének, a theol. dalkar által; 5. Emlékszó, Bartha Dezsőtől; 6. Óda, Nagy Sándortól; 7. Zene.

A városi képviselő testület f. hó 28-án tartott közgyűlésének általánosabb érdekű határozatai: — 1. Elhatározott a rendőri kihágásokról szerkesztett városi szabályrendeletnek belügyminiszteri rendelet folytán leendő módosítása és új alakba foglalása. — 2. Előterjesztve örvendetes tudásul vétetett a 29-dik honvédszázalaj parancsnokságának átírata, mely szerint a honvédelmi miniszter a gyulafehérvári államoszó 20-dik honvédszázalaj áthelyezése tekintetéből a szükségeltető id. laktanya (tótutezai istálló) átalakítása költségeinek pótlására 900 frtot engedélyezett a zászlóalj pénztárából. — 3. Tanács előterjesztésére elhatározott, hogy a megye és város által közöltségen építendő laktanya építésére a szükségeltető 50.000 frtnyi költségen a magyar földhitelezetől vétessék fel. — 4. A város tulajdonát képező állampapíroknak egyes polgároknak költségen adása — tekintettel a város folyamatban és kilátásban levő teteves kiadásaira — elhasznált. — 5. Elhatározott, hogy a Gerepentetői létegett erdőből levágtatott fatömeg el nem árusított része (1360 esomó fa) a polgárok, képviselők és tisztviselők 1882/1883 évi illetékében f. é. május végéig kiadassék. — 6. Az üreségre jött 2 únódi nyil szavazás útján László Sándor és Molnár József polgárok birtokába adatott. — 7. A közegészségügyi bizottság ajánlatára határozatilag kimondott, hogy az okleveles bábák vagyonaltalan nők születe alkalmával segédkezőkért jövőre esetenként 1 frt jutalomban fognak részesíteni. — 8. A városi erdő üzemterveinek elkészítése a v. erdész betegsége miatt a f. évben nem lévén foganatosítható, az annak elkészítésére előírt határidő meghosszabbítása iránt elhatározott a megyei közg. bizottsághoz előterjesztés intézése, a tanács utasításán egyszerűen intézkedni, hogy az üzemterv elkészítése további halasztást ne szenvedjen. — 9. A közgyűlés tárgyaitak befejezése után kifejlődött eszmecsere folyamában a jelen volt képviselők nagy része azon nézetének adott kifejezést, miszerint kívánatos lenne, hogy a közgyűlés az erdélyi országos gazdasági egylet tudomására hozza abbeli óhaját, hogy a 2 évenként megtartandó szokott gazdasági vándorgyűlés a jövő év őszén városunkban tartassék meg.

Alsó-Fehérmegye állandó választmánya a f. évi május hó 5-re kitűzött megyei közgyűlés előtt, május 4-én gyűlést tart, melyen a kiküldött bizottságok pl. a honvédlaktanyára szükségelt 50.000 frt. költségen ügyében tesznek jelentést, és néhány időközben bejött ügy nyer még elintéztést.

A helybeli vasút állomásnál legközelebről is megtörtént, hogy a gyorsvonatra csak is Kolozsvárig lehetett jegyet váltani. Felhívjuk ezen körülményre első sorban az állomás derék is mindig előzékeny főnökének figyelmét, kinek nem hiszük tudomása lenne arról, hogy az ország fővárosáig se lehessen jegyet váltani állomásunkon! Külföldön legalább minden kis állomáson kaphatni jegyet a központig terjedő vonalra.

A ref. egyház orgonájának korszerű átalakítása már foganatban van és a vállalkozó Kolonics kézdívasárhelyi országiszert ismert orgonakészítő a munkálatnak áldozó esütörtök előtti befejezését biztos kilátásba helyezte.

Időjárásunk a múlt héten kedvező volt. Az előző héten beállott esőre nagyobb fokú meleg következett, melynek maximuma +20°R, minimuma +8°R. vala.

Elégett leány. A helybeli fogházi ellnör eselédje e hó 22-én este petroleumot töltött az égő lámpába, s a láng lekaprán az öblönybe és a kezében levő üvegből utóbbi szétvette. A reá ömlött égő folyadékot lángba borult leány kirohant az udvarra s sebeiben öszszeszerogyott. Szerdán délelőtt iszonyu kínok között halt meg a kórházban. Megint egy gyászos intőpéldája a lámpák könyelmű kezelőinek!

Új zeneművek. Taborszky és Parsch zeneműkereskedésben Budapest megjelentek: „Arva Zsuzska” Lukácsy Sándor eredeti népsziművek legkedveltebb dalai. 1. „Czicza, czicza” (Hofbauer J.-tól). 2. „Te doromból szépecském.” 3. „A szerelem zöld hínár” (Berkes Lajostól). 4. „Ne menj rózsám.” 5. „Hej, pedig a Tisza tulsó partján.” 6. „Az én szivem olyan áldott kis madár.” 7. „Azt mondtam mindég az anyám” (Sigmund Akostól). Énekhangra zongorakísérettel (vagy zongorára külön) alkalmazta Erkel Elek. Ara 1 frt 50 kr.

Beküldetett. Előterjesztése a m. k. pénzügyminiszternek az átmenetibevételek II fejezett 2 cizme alatt az „az állami javak eladásából” 1882. évre előirányzott bevételekről. Budapest m. k. államnyomda 1882.

A főnök és segéde, írta Hubenay József. Ara 30 kr. Kapható a „Magyar Kereskedők Lapja” kiadó hivatalában Bpsten. — Lapunk tere ez úttal nem enged meg, hogy részletesebben emlékezzünk meg róla, de jövő számunkban ismertetni fogjuk.

Szerkesztői üzenetek.

Bücsü Nagy-Enyedről. Nem közölhető.
Márton András. Jobbakat kaptunk kegyedtől és jobbakat is várunk. — Sajnálom azonban, hogy az igaz szó éles is.
Ismét bálban. A költemény két fele közt így nincs összefüggés. Újabb átdolgozását kérem.

Hibaigazítás. Multkor leveleinkbe értelemzavaró sajtóhiba esuzott be, t. i. ez iratott: „A mit városunknak különböző időkben s mondhatni egészen más elemekből álló képviselő testületei mindig elfogadnak, annak mindig a köztöt kell szemelött tartani, s nem magán érdekét”. Ennek így semmi értelme nem lévén kérjük a következőleg higazítottani: A mit városunknak különböző képviselő testületei mindig elfogadnak, az városunk javára csak is jó lehet, habár kézzelleg elismerjük, hogy az némelykor családi érdekbe ütökzik; de a ki polgártársai bizalmát elfogadja, annak mindig köztöt kell szemelött tartani, nem magán érdekét. (A brudbányai)

KÖZGAZDASÁG.

A trágya kezelése a szántóföldön.

A szántóföldre kihordott trágya további kezelése háromféle módon történhetik, t. i. 1) vagy kis kupaczkokba rakatják, 2) vagy nagyobb rakásokba tétetik, 3) vagy pe-

dig a kihordás után azonnal elteregtetik. Ez esetben ismét két eset fordulhat elő: a szétteregtett trágyának csak bizonyos idő múlva, vagy pedig azonnal alászántása.

Teljességgel hibás eljárás a trágyát kis kupaczkokba rakva hagyni csak kissé hosszabb ideig is. A trágya a kihordáskor felkevertetve, ha csak a trágyatelepen az illó ammioniak megkötéséről nem gondoskodtunk, a mi pedig a legkevésbé esetben történik, nitrogén, mely veszendőbe. A trágyának a szántóföldön kupaczkokba lerakásával a veszteség ismétlődik, harmadszor pedig az elteregtetésnél fordul e veszteség elő.

Ez azonban még legkisebb hátránya ezen eljárásnak, sokkal fontosabb a következő: A trágyakupaczkokat az eső vagy a hóle kilugozza, s ha a talaj nincs megfagyva, a talajba mossza. A talajba mosott anyagok nem mennek ugyan veszendőbe, de nem válnak az egész talajnak javára, hanem csak egyes foltok kapják, a hol a trágyakupaczkok vannak. Miután a talaj abszorbezőképességéről fogva a trágyából kimosott anyagok sokáig helyben maradnak, ezen egyes foltok nagyon is sok trágyát kapnak s az ily helyeken a vetésben buja foltok keletkeznek. A megtrágyázandó terület többi része a kilugozott trágyával trágyázatik meg, tehát esekélyebb értékű trágyával. A terület egy része tehát nagyon is sok, más része pedig nagyon is kevés trágyát kap. A trágyázás első szabálya, a szántóföld lehető egyformán trágyázása ellen vétünk tehát ezen eljárásnál. Ha a talaj fagyos, a kilugozott anyagok elfolyhatnak s így direkt veszteség áll be. Az apró trágyakupaczkok, a melyeket az esővíz már kilugozott s az anynyira fontos nitrogén tartalmu vegyektől is megfosztott, a szél által annál könnyebben kiszárittatnak, a mi által a trágyának további felbomlása nehezítettik meg.

A trágyának nagyobb halmokba öszszerakása szintén nem célszerű, mert habár a kilugozás ez esetben nem történik oly könnyen és gyorsan, mint a kis kupaczkoknál, de mégis megkülönböztetve nitrogén veszendőbe. A nagyobb trágyarakásokban a felbomlás folyton tart s így mindig képződhetnek könnyen illó vegyek.

Előfordulhat azonban, hogy a gazda kénytelen a trágyát a szántóföldre hordani a nélkül, hogy azt azonnal szétteregethetné; ilyenkor nincs más mód, mint a trágyát nagy rakásokba hordatni, de bizonyos elővigyázati szabályokat kell alkalmazni, a trágya közé egyes rétegekben földet kell hinteni és a trágya felületét is földdel be kell fedni. A trágya közé hintett föld a víz által feloldott anyagokat visszatartja. Ha ezt megteszszük, akkor nem sok trágya-alkatrész vesz el.

A legokoszerűbb eljárás azonban az leendő, hogy a kihordott trágya azonnal szétterítettessék s itt ismét két-féleképpen lehet eljárni, t. i.

1. az elteregtett trágya csak később szántatik alá, vagy pedig

2. az elteregtetést azonnal követi az alászántás.

Az első sokan ajánlják, mert ezáltal a talajra többféle haszon hárulik. Ezen eljárás azonban csak ott leendő helyén, a hol a talaj sík és nem lejtős, mert ez utóbbi esetben az esővíz a trágyából kimosott oldható anyagokat elhordhatja. Különösen télen fordulhat ez elő, ha a hó olvadni kezd s a megtrágyázott talaj meg van fagyva. Sebes esőnél azonban nyarón is megtörténhetik.

Ezen eljárás ellen leginkább azt szokták felhozni, hogy a trágyából a szensavas ammioniak ellilán. Az okserűen kezelt trágyában csak nagyon kevés illó ammioniak fordul elő, másrészt meg a talaj képes az illó ammioniakot megkötöni, ebből a következők, hogy azon esekély menyynységű illó és folyékony ammioniak, a mely a trágyában előfordul, a talaj által abszorbeáltatik s így tápanyagvesztés nem is fordulhat elő. Természetes, hogy e körülmény csak a rationallyan kezelt trágyáról áll.

A helytelenül kezelt trágya sok illó ammioniak tartalmaz, a melynek nagyrésze a szétteregtett trágyából ellilán. Különösen nagy lesz a veszteség az oly érett trágyánál, a mely a trágyatelepen helytelenül kezeltetett, ha az a nyári hónapokban hagyatik szétteregtetve. Oly gazdaságokban tehát, a hol a trágyában előforduló illó anyag megkötésére nem fordítanak figyelmet, nem lesz célszerű az elteregtett trágyát hosszabb ideig alászántatatlannal hagyni.

Ott azonban, hol az ammioniak megkötésére figyelmet fordítanak, ezen hátrány megszűnik és itt a hosszabb ideig elteregtetve hagyás a következő előnyök folytán lesz ajánlatos.

1. A trágyatömeg inkább öszszefüggésben marad, mintha alászántatik, a miért felbomlása, feltéve, hogy nedvesség és melegben nincs hiány, gyorsabban megy véghez, mintha a trágya alászántatik.

2. Az elteregtett trágya a talaj felületén takarót képez, a talajt többé-kevésbé beárnyékolja, a talaj tehát nem szárad ki anynyira, szabályozódik hőmérséke s így a talaj felbomlása jobb és gyorsabb leendő, poranyóbbá válik, egyszóval a talaj megérett lesz.

3. A tápanyagok egyenletesebben oszlódnak el a talajban. Az elteregtett trágyát az eső kilugozza, a kimosott anyagokat a talaj abszorbeálja s így ezek egyenletesebben oszlanak meg abban, mintha a trágya azonnal alászántatik. A szántóföld ilyenképpen igen egyszerű és olcsó módon folyadék trágyát kap, a melynek nagy előnyét különösen az angolok dicsérik.

Vannak azonban talajok, a melyeken nem leendő célszerű a trágyát elteregtetten hagyni. Az elteregtett trágyából az eső vagy hóle által kilugozott anyagok nem mennek ugyan veszendőbe, mert a talaj által abszorbeáltatnak, de más tekintetben származik hátrány. A kilugozott trágya az alászántás után sokkal több idő múlva bomlik fel, mint a ki nem lugozott, mert hiszen, ha néhány hétig marad a trágya elteregtetve alászántatatlannal, akkor tulajdonilag csak szalmából álló trágyát fogunk alászántani. Homoktalajon azért nem leendő célszerű a trágyát hosszabb ideig elteregtetten hagyni, mert ez különben is laza, könnyen kiszárad és ammioniak abszorbező képessége esekély. A trágyának szétteregtetése a hóra vagy a fagyott földre semmi hátránnyal se jár, feltéve, hogy a talaj nem lejtős.

A második eljárás az, midőn a trágya a szétterítés után azonnal alászántatik. Ezen eljárás előnye és hátránya az előbb elmondottakból kitünik s ezért bővebb fejtegetésre nem szorul.

Az alászántás mélységét illetőleg még megjegyzendő, hogy a földnek a trágyát egészen fednie kell, mert különben a trágya nem kap elég nedvességet, a mi nélkül pedig nem bomolhat fel.

Figyelem fordítandó még végül arra, hogy a trágya lehetőségig egyenletesen eloszva kerüljön a talajra s később a talajba. Ha a trágya nagyobb esomókban kerül a talajba, sokáig felbomlatlanul marad. A trágya egyenletlen elosztása nem csak a felbomlást lassítja, hanem a trágya hatását is csökkenti. A racionális trágyázás főfeladata mindig az leendő, hogy a szántóföld minden része oly egyenletesen, a mint a gyakorlatban csak lehetséges, növényi tápanyagokkal ellátassék, ez pedig csak akkor lesz lehetséges, ha a trágya egyforma minőségű és egyenletesen teregtetik el.

Felelős szerkesztő: Dr. Boros Gábor.

Kiadó-tulajdonos: Pollák Mór.

Van szerencsém a t. helyi és vidéki birtokos urakat tisztelettel figyelmeztetni hogy a legkönynyebben járó és e vidéken általános tetésben részesült

perge ekéimet,

melyeket miután ez idén nagy menyyniséget szerestem bé belőlük, míg a készlet tart az alábbi feltűnő olcsó áron árusíthatom el u. m.

1 drb. szilárdan készült eke 4-es sz. ára 9 frt 50 kr
1 „ ugyanez 3-as „ „ 11 frt 50 kr

Mindezen ekék fataligára is alkalmazhatók. Ajánlom továbbá mindenemű gazdasági ezikkeimet, kitűnő szőlőkapáimat, vas láncos pattingókat, három ormós jó erős ásóimat, a legjobb szőlő- és hernyózó ollókat.

Lucerna löhere, rétek javítására használt fűmag-vegyület, bizton hnnem kórozó répa nálam folyton nagy készletben kapható. A magvak csiraképesége meg van próbálva, bármelyiket biztosan ajánlhatom.

Minél számosabb látogatásért esd

Bisztritsány Lajos.

400 évnél tovább fennálló, legjobb, felülmúlhatatlan

Hajnövesztő-szer.

A fejünkön tartására és növényének előmozdítására nincs jobb mint a minden világrészben oly ismert és híressé lett orvosi tekintélyek által megvizsgált, a legfinnyesebb és esodahatást eredmények által koronázott, ó es. kir. apostoli kezsége I. Ferenc József Ausztria esasztra és Magyar s Cseh ország királyja által az öszszes es. kir. államok és a magyar keromorszákok egész területére kizárólagos es. kir. szabadalommal, illetőleg patenssel ellátott

családierő-kenőcs,

melynek rendes használata által még a fej legkoposabb részét is hajdúsákká lesznek, szürke és vörös haj sőtét színt nyernek, a hajtalajt erősíti, a kopaképződés minden nemű hány nap múlva egészen eltávolítja, a haj kihullását a legrovidebb idő alatt teljesen megszünteti, a hajnak természetes fényt ad, hullámakku lesz és a legkésőbbi korig megővja azt a megszűléstől. Egy nagy tégely használati utasítással (több nyelven) postal szétküldéssel 1 frt 50 kr. o. é.

Fő szétküldési raktár nagyban, úgy egyes tégelyek illatszerezés, es. kir. szabadalom, tulajdonos.

Fiala Alajos-nál,
Bécs, IX. Bezirk Waisenhausgasse Nr. 11,
a hova minden irástelli ajánlatok a pénz készküldése mellett intézendők és leggyorsabban teljesíthetnek. Legnépesebb írt. Kiallítás elegans. jó százalékban részesülnek és minden helybeli és vidéki lapban hirdetteknék. Legnépesebb írt. Kiallítás elegans. Kértek viágosan „családi erő-kenőcsöt” követelni.

5-12